

ПРОТОКОЛ № 18

спільного засідання секцій «Безпечність харчових продуктів»,
«Ветеринарна медицина» й «Фітосанітарна безпека та контроль в
рослиництві» Науково-методичної ради при Державній службі України
з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів
Онлайн у форматі Teams-конференції

02 грудня 2025 року

м. Київ

Головує: Сергій ЗАХАРІН – Голова Науково-методичної ради при Державній службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (далі – Рада), заступник Голови Держпродспоживслужби з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації, професор, доктор економічних наук.

Вчений секретар: Лія СУЛЕЙМАНОВА – Вчений секретар Науково-методичної ради при Державній службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, кандидат філософських наук.

Присутні: члени Ради та запрошені фахівці - усього 68 осіб, у тому числі члени Ради – 38 осіб (згідно реєстраційного списку).

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

1. Розгляд та затвердження проєкту методичних рекомендацій «Методичні рекомендації щодо діагностики грипу птиці, типування та визначення патогенності вірусу молекулярно-генетичними методами».

Доповідає: Микола СУШКО – завідувач науково-дослідного відділу молекулярно-генетичних досліджень Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи (далі – ДНДІЛДВСЕ).

2. Розгляд та затвердження проєкту методичних рекомендацій «Методичні рекомендації щодо діагностики хвороби Ньюкасла та визначення патогенності вірусу молекулярно-генетичними методами»

Доповідає: Микола СУШКО – завідувач науково-дослідного відділу молекулярно-генетичних досліджень ДНДІЛДВСЕ.

3. Розгляд та затвердження проєкту методичних рекомендацій «Інфекційна анемія коней. Методи лабораторної діагностики»

Доповідає: Антон ПИСКУН – старший науковий співробітник науково-дослідного відділу імунологічних досліджень ДНДІЛДВСЕ, к. вет. н., ст. дослідник.

4. Розгляд та затвердження проекту методичних рекомендацій «Відбір зразків та лабораторна діагностика *Aethina tumida* (Малий вуликовий жук):»

Доповідає: Максим КАРПУЛЕНКО – старший науковий співробітник науково-дослідного відділу епізоотології та інфекційних хвороб ДНДІЛДВСЕ, к. вет. н., ст. дослідник.

5. Розгляд та затвердження проекту методичних рекомендацій «Загальні правила роботи у віварії : метод. рекомендації»

Доповідає: Вячеслав КОВАЛЕНКО – головний науковий співробітник науково-дослідного відділу організації наукової та міжнародної роботи ДНДІЛДВСЕ, д. вет. н., професор.

6. Розгляд та затвердження проекту методичних рекомендацій «Методи ентомологічного аналізу під час проведення фітосанітарної експертизи»

7. Різне.

Голова Ради Сергій ЗАХАРІН оголосив, що на засіданні присутні члени секцій «Безпечність харчових продуктів», «Ветеринарна медицина», «Фітосанітарна безпека та контроль в рослинництві» та запрошені фахівці, усього – 68 осіб. Відповідно до п. 18 Положення про Науково-методичну раду при Державній службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, засідання Ради або її секції вважається правоможним, якщо в ньому беруть участь не менше половини членів Ради або її секцій. Отже, кворум є, і на спільному засіданні секцій можуть ухвалюватися правоможні рішення.

Сергій ЗАХАРІН підкреслив, що з порядком денним засідання Ради та проектами методичних рекомендацій всі члени секцій були ознайомлені завчасно.

Вчений секретар Лія СУЛЄЙМАНОВА доповіла, що від членів Ради пропозицій та зауважень до порядку денного не надходило.

Голова Ради Сергій ЗАХАРІН оголосив, що кворум наявний, порядок денний погоджений, а тому запропонував перейти до розгляду питань порядку денного.

Питання 1. *Розгляд та затвердження проекту методичних рекомендацій «Методичні рекомендації щодо діагностики грипу птиці, типування та визначення патогенності вірусу молекулярно-генетичними методами»*

Слухали: Миколу СУШКА, завідувача науково-дослідного відділу молекулярно-генетичних досліджень ДНДІЛДВСЕ, який представив проект методичних рекомендацій «Методичні рекомендації щодо діагностики грипу птиці, типування та визначення патогенності вірусу молекулярно-генетичними методами», розроблених колективом авторів ДНДІЛДВСЕ: Мандигра С.С.,

Сушко М.І., Ружинська І.Л., Посна О.В., Троян О.М., Дрожже Ж.М., Рудой О.В., Алексеева Г.Б., Піщанський О.В.

Грип птиці – контагіозна вірусна інфекція птахів, яка характеризується загальним пригніченням, набряками, ураженням органів дихання, шлунково-кишкового тракту і перебігає у вигляді епізоотій та ензоотій. Хворобу у птиці викликають віруси, що належать до родини *Orthomyxoviridae* і віднесені до роду *Alphainfluenzavirus* (вірус типу А). Віруси грипу А на основі гемаглютинінового антигену (Н) розділені на 16 субтипів. Крім антигену (Н), у вірусів грипу є один із дев'яти нейрамінідазних антигенів (N). До грипу сприйнятлива домашня птиця, синантропні та дикі перелітні птахи (індики, качки, гуси, кури, страуси, цесарки, перепели, буревісники, фазани, горобці, лебеді, чайки та інші). Дикі птахи, особливо мігруюча водоплавна птиця, являються природним резервуаром вірусів грипу. У разі виявлення у птиці клінічних ознак чи патологічних змін, характерних для грипу птиці, відбирають зразки патологічних матеріалів для лабораторних досліджень від стада птиці, яке підозрюється у зараженні.

Важливим у запобіганні поширення вірусу грипу птиці є швидка, своєчасна та достовірна лабораторна діагностика. В останній час широкого розповсюдження набули молекулярно-генетичні методи, завдяки високій чутливості, специфічності, швидкості проведення аналізу та відсутності необхідності у підвищених умовах біобезпеки. Ці методи стали одними із основних у діагностиці грипу птиці. Отже, ці методичні рекомендації є на часі та описують основні молекулярно-генетичні методи діагностики грипу типу А, а саме: зворотно-транскриптазна полімеразна ланцюгова реакція (ЗТ-ПЛР), секвенування, ідентифікація субтипів H5/H7 та типування за нейроамінідазами методом ЗТ-ПЛР в режимі реального часу (ЗТ-ПЛР-РЧ), а також визначення патогенності вірусу за допомогою секвенування методом Сенгера. Методичні рекомендації розроблені на основі актуальних версій стандартних операційних процедур референтних лабораторій ВООЗТ по грипу птиці, що гарантує виявлення усіх циркулюючих на даний час штамів вірусу грипу птиці, з урахуванням вимог до проведення таких досліджень відповідно до ДСНіП 9.9.5-153-2008 «Організація роботи лабораторій при дослідженні матеріалу, що містить біологічні патогенні агенти I – IV груп патогенності молекулярно-генетичними методами» (від 24.01.2008 р. № 26).

Розроблені методичні рекомендації містять у своєму складі 9 розділів, список використаної літератури, викладені на 37 сторінках комп'ютерного тексту, налічують всю необхідну базу посилань на нормативні та законодавчі акти. На проект методичних рекомендацій «Методичні рекомендації щодо діагностики грипу птиці, типування та визначення патогенності вірусу молекулярно-генетичними методами» надійшло три позитивні рецензії, а саме – дві від внутрішніх рецензентів та одного зовнішнього, а саме:

Віталія УХОВСЬКОГО, доктора ветеринарних наук, професора, заступника директора з контролю якості ветеринарних імунобіологічних засобів ДНДІЛДВСЕ;

Марини РОМАНЬКО, доктора біологічних наук, старшого наукового співробітника, заступника директора з наукової роботи ДНДІЛДВСЕ;

Олександра ТАРАСОВА, кандидата ветеринарних наук, завідувача лабораторії зоонозних інфекцій та оцінки ризиків Інституту ветеринарної медицини НААН України.

Доповідач наголосив, що проєкт методичних рекомендацій було розіслано усім членам секцій для ознайомлення та надання пропозицій і зауважень.

Усі зауваження та пропозиції рецензентів та членів секцій Ради були цілком враховані та виправлені. Цей проєкт методичних рекомендацій був розглянутий та затверджений на засіданні Вченої ради ДНДІЛДВСЕ від 29 липня 2025 року, протокол № 6.

Микола СУШКО звернувся до членів Ради з проханням схвалити дані методичні рекомендації.

Доповідач зазначив, що після схвалення Радою вони будуть впроваджені у межах Держпродспоживслужби та її територіальних установ, регіональних державних лабораторій Держпродспоживслужби, для проведення лабораторної діагностики грипу птиці, типування та визначення патогенності вірусу молекулярно-генетичними методами.

Виступили:

Сергій ЗАХАРІН запропонував членам Ради вносити пропозиції або зауваження.

Від членів Ради зауважень не надходило.

Сергій ЗАХАРІН вніс пропозицію: враховуючи вищезазначене, розроблений проєкт методичних рекомендацій «Методичні рекомендації щодо діагностики грипу птиці, типування та визначення патогенності вірусу молекулярно-генетичними методами: метод. рекомендації» схвалити, рекомендувати до оприлюднення та практичного використання (з урахуванням вимог законодавства).

Інших пропозицій не надходило.

Результати голосування:

«За» – 38 осіб; «Проти» – 0; Утримались – 0.

Ухвалили: «Методичні рекомендації щодо діагностики грипу птиці, типування та визначення патогенності вірусу молекулярно-генетичними методами» схвалити, рекомендувати до оприлюднення та практичного використання (з урахуванням вимог законодавства).

Питання 2. Розгляд та затвердження проєкту методичних рекомендацій «Методичні рекомендації щодо діагностики хвороби Ньюкасла та визначення патогенності вірусу молекулярно-генетичними методами».

Слухали: Миколу СУШКА, завідувача науково-дослідного відділу молекулярно-генетичних досліджень ДНДІДЛДВСЕ, який представив проєкт методичних рекомендацій «Методичні рекомендації щодо діагностики хвороби Ньюкасла та визначення патогенності вірусу молекулярно-генетичними методами», розроблених авторським колективом ДНДІДЛДВС: Мандигра С.С., Сушко М.І., Ружинська І.Л., Посна О.В., Троян О.М., Дрожже Ж.М., Рудой О.В., Алексеєва Г.Б., Піщанський О.В.

Хвороба Ньюкасла (ХН) викликається вірулентними штамами параміксовірусів птиці 1-го типу (APMV-1), які ще відомі як вірус ХН, який належить до роду *Orthoavulavirus* сімейства *Paramyxoviridae*. На теперішній час існує 21 серотип (APMV-1 – APMV-21) параміксовірусів птиці, які розподіляють на три роди: *avian metaavulavirus*, *avian orthoavulavirus* та *avianparaavulavirus*. APMV-1 здатний інфікувати до 200 видів птиці.

На основі клінічних ознак, які вірус ХН викликає у інфікованих курей розрізняють п'ять його патотипів: 1) вісцеротропний велогенний, 2) нейротропний велогенний, 3) мезогенний, 4) лентогенний або респіраторний, 5) безсимптомний. Прояв того чи іншого патотипу рідко буває чітким.

Клінічні ознаки, що спостерігаються у птахів, інфікованих вірусом ХН, дуже різноманітні та залежать від таких факторів, як: патотип вірус, вид та вік господаря, супутнє зараження іншими організмами, імунний статус. Захворюваність і смертність залежить від вірулентності штаму вірусу, ступеня вакцинного імунітету, умов навколишнього середовища. Лентогенні штами вірусу зазвичай викликають субклінічний перебіг хвороби з незначними розладами респіраторної системи такими як кашель, задишка, чхання, хрипи. У випадку ко-інфекції клінічні ознаки можуть посилюватися. Смертність незначна. Мезогенні штами в деяких видів птиці можуть викликати гострі респіраторні розлади та неврологічні ознаки, смертність зазвичай менше 10%, при ко-інфекції клінічні ознаки можуть посилюватися. Велогенні штами зазвичай викликають важкий перебіг з респіраторними і неврологічними клінічними ознаками, смертність висока. Первинні клінічні ознаки варіюються і можуть включати: летаргію, закуйовджене пір'я, набряк. Якщо хвороба продовжується, то можуть розвиватися діарея, диспное, запалення голови та шиї, часто з ціанозом. На пізніх стадіях хвороби можуть проявлятися неврологічні ознаки: тремор, клонічні спазми, парез або параліч ніг/крил, викривлення шиї та рух по колу, також спостерігається різке зниження яйценосності, яйця містять водянистий альбумін і виглядають деформованими, аномально забарвлені, шорсткі або тонкі оболонки. Лентогенні штами часто призводять до раптової смерті з незначними клінічними ознаками або без них. У птахів, які важко переохворіли, може розвинутися неврологічне захворювання та часткове або повне припинення яйценосності. У невакцинованих курей рівень захворюваності та смертності може наближатися до 100%.

ХН необхідно диференціювати від високопатогенного пташиного грипу, ларинготрахеїту, віспи курей (дифтерійна форма), пситакоза, мікоплазмозу, інфекційний бронхіту, аспергільозу, сальмонельозу, аденовірусу, ботулізму, холери та інші параміксовірусів.

Про випадки захворювання ХН необхідно повідомляти в ВООЗТ та вживати відповідних заходів з запобігання поширення та ліквідації хвороби згідно Інструкції з профілактики та ліквідації захворювання птиці на ХН. Діагноз на ХН встановлюється комплексно з урахуванням епізоотичних даних, клінічних ознак, патологоанатомічних змін та результатів лабораторних досліджень. Основними лабораторними методами діагностики ХН є: молекулярно-генетичні (ЗТ-ПЛР-РЧ, секвенування), вірусологічні (біологічна проба на курячих ембріонах та на курях) та серологічні (РГА, РЗГА, ІФА). Референтними методами визначення патогенності вірусу ХН є визначення послідовності амінокислот в місці розщеплення F білку та визначення внутрішньоцеребрального індексу патогенності шляхом зараженням 10 курчат 24 – 40 годинного віку.

Розроблені методичні рекомендації містять у своєму складі 9 розділів, список використаної літератури, викладені на 27 сторінках комп'ютерного тексту, налічують всю необхідну базу посилань на нормативні та законодавчі акти. На проєкт методичних рекомендацій «Методичні рекомендації щодо діагностики хвороби Ньюкасла та визначення патогенності вірусу молекулярно-генетичними методами» надійшло три позитивні рецензії, а саме – дві від внутрішніх рецензентів та одного зовнішнього, а саме:

Віталія УХОВСЬКОГО, доктора ветеринарних наук, професора, заступника директора з контролю якості ветеринарних імунобіологічних засобів ДНДІЛДВСЕ;

Марини РОМАНЬКО, доктора біологічних наук, старшого наукового співробітника, заступника директора з наукової роботи ДНДІЛДВСЕ;

Олександра ТАРАСОВА, кандидата ветеринарних наук, завідувача лабораторії зоонозних інфекцій та оцінки ризиків Інституту ветеринарної медицини НААН України.

Доповідач наголосив, що проєкт методичних рекомендацій було розіслано усім членам секцій для ознайомлення та надання пропозицій і зауважень.

Усі зауваження та пропозиції рецензентів та членів секцій Ради були цілком враховані та виправлені. Цей проєкт методичних рекомендацій був розглянутий та затверджений на засіданні Вченої ради ДНДІЛДВСЕ від 29 липня 2025 року, протокол № 6.

Микола СУШКО звернувся до членів Ради з проханням схвалити дані методичні рекомендації.

Доповідач довів, що після схвалення Радою, вони будуть впроваджені у межах Держпродспоживслужби та її територіальних установ, регіональних державних лабораторій Держпродспоживслужби для проведення лабораторної

діагностики молекулярно-генетичними методами діагностики хвороби Ньюкасла та визначення патогенності вірусу.

Виступили:

Дмитро МАСЮК, доктор біологічних наук, професор, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, який підкреслив, що всі зауваження та побажання, що були висловлені під час попереднього рецензування цих методичних рекомендацій, були авторами виправлені, тому цей методичний документ треба оцінити позитивно та рекомендувати до ухвалення на НМР при Держпродспоживслужбі.

Під час обговорення доповідач надав вичерпні відповіді на всі поставлені запитання.

Сергій ЗАХАРІН запропонував членам Ради вносити пропозиції або зауваження.

Від членів Ради зауважень не надходило.

Сергій ЗАХАРІН вніс пропозицію: враховуючи вищезазначене, розроблений проєкт методичних рекомендацій «Методичні рекомендації щодо діагностики хвороби Ньюкасла та визначення патогенності вірусу молекулярно-генетичними методами» схвалити, рекомендувати до оприлюднення та практичного використання (з урахуванням вимог законодавства).

Інших пропозицій не надходило.

Результати голосування:

«За» – 38 осіб; «Проти» – 0; Утримались – 0.

Ухвалили: методичні рекомендації «Методичні рекомендації щодо діагностики хвороби Ньюкасла та визначення патогенності вірусу молекулярно-генетичними методами» схвалити, рекомендувати до оприлюднення та практичного використання (з урахуванням вимог законодавства).

Питання 3. *Розгляд та затвердження проєкту методичних рекомендацій «Інфекційна анемія коней. Методи лабораторної діагностики»*

Слухали: Антона ПИСКУНА, старшого наукового співробітника науково-дослідного відділу імунологічних досліджень ДНДІЛДВСЕ, який представив проєкт методичних рекомендацій «Інфекційна анемія коней. Методи лабораторної діагностики: метод. рекомендації», розроблений авторським колективом ДНДІЛДВС: Піщанський О.В., Алексеєва Г.Б., Поліщук О.Д., Пискун А.В., Васильєва Т.Б., Метолапова Г.М.; Київ, ДНДІЛДВСЕ; 2025; 26 с.

Наразі, інфекційна анемія коней (ІНАН, EIA), раніше відома як «болотна лихоманка» реєструється в усьому світі і належить до інфекцій з глобальним поширенням та вражає однокопитних тварин.

Збудником є вірус інфекційної анемії коней (EIAV) і після інфікування кров коня залишається інфікованою пожиттєво. Незважаючи на варіабельність рівня антитіл, інфекція викликає стійку імунну відповідь. Тому, всі коні віком понад 12 місяців, що дають позитивні реакції у серологічних тестах, вважаються носіями вірусу та потенційними джерелами інфекції для інших тварин. Рівень віремії та ризик передачі вищі у тварин із клінічними ознаками.

Економічні збитки для конярства значні внаслідок високої летальності при первинному спалаху інфекції (до 80 %), вимушеного забою хворих коней, тривалого карантину та проведення жорстких ветеринарно-санітарних заходів для ліквідації хвороби. Стратегія боротьби з ІНАН полягає у виявленні інфікованих тварин за допомогою лабораторної діагностики, їх ізоляції та вилученні для запобігання поширенню захворювання. Інфекційна анемія коней не становить небезпеки для здоров'я людини, однак лабораторні роботи з патогеном мають проводитися з дотриманням належних заходів біобезпеки відповідно до оцінки біоризиків.

Враховуючи все вищезазначене, ІНАН внесена до переліку хвороб, що підлягають обов'язковій звітності до Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин (ВООЗТ), що зазначено у «Кодексі здоров'я наземних тварин».

У методичних рекомендаціях представлені дані щодо актуальності та аспектів лабораторної діагностики інфекційної анемії коней.

Методичні рекомендації призначені для спеціалістів регіональних, міських, районних та міжрайонних державних лабораторій Держпродспоживслужби, лікарів ветеринарної медицини, наукових співробітників науково-дослідних установ, слухачів факультетів післядипломного навчання, викладачів та студентів вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації зі спеціальності «Ветеринарна медицина».

Розроблені методичні рекомендації містять у своєму складі 9 розділів, список використаної літератури, викладені на 27 сторінках комп'ютерного тексту, налічують всю необхідну базу посилань на нормативні та законодавчі акти. На проєкт методичних рекомендацій «Інфекційна анемія коней. Методи лабораторної діагностики : метод. рекомендації» надійшло три позитивні рецензії, а саме – дві від внутрішніх рецензентів та одного зовнішнього, а саме:

Корнієнка Л. Є. – доктора ветеринарних наук, професора, головного наукового співробітника науково-дослідного відділу епізоотології та інфекційних хвороб Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи, м. Київ;

Галатюка О. Є. – доктора ветеринарних наук, професора, завідувача кафедри мікробіології, фармакології та ветеринарної епідеміології Поліського національного університету, м. Житомир;

Радзиховського М. Л. – доктора ветеринарних наук, професора, професора кафедри ветеринарної епідеміології та охорони здоров'я тварин

Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ.

Доповідач наголосив, що проєкт методичних рекомендацій було розіслано усім членам секцій для ознайомлення та надання пропозицій і зауважень.

Усі зауваження та пропозиції рецензентів та членів секцій Ради були цілком враховані та виправлені. Цей проєкт методичних рекомендацій був розглянутий та затверджений на засіданні Вченої ради ДНДІЛДВСЕ від 01 вересня 2025 року, протокол № 7.

Антон ПИСКУН звернувся до членів секцій Ради з проханням схвалити дані методичні рекомендації.

Доповідач довів, що після схвалення Радою, вони будуть впроваджені у межах Держпродспоживслужби та її територіальних установ, регіональних державних лабораторій Держпродспоживслужби, для проведення лабораторної діагностики інфекційної анемії коней.

Виступили:

Сергій ЗАХАРІН запропонував членам Ради вносити пропозиції і зауваження.

Від членів Ради зауважень не надходило.

Сергій ЗАХАРІН вніс пропозицію: враховуючи вищезазначене, розроблений проєкт методичних рекомендацій «Інфекційна анемія коней. Методи лабораторної діагностики: метод. рекомендації» схвалити, рекомендувати до оприлюднення та практичного використання (з урахуванням вимог законодавства).

Інших пропозицій не надходило.

Результати голосування:

«За» – 38 осіб; «Проти» – 0; Утримались – 0.

Ухвалили: методичні рекомендації «Інфекційна анемія коней. Методи лабораторної діагностики: метод. рекомендації» підтримати, рекомендувати до оприлюднення та практичного використання схвалити, рекомендувати до оприлюднення та практичного використання (з урахуванням вимог законодавства).

Питання 4. Розгляд та затвердження проєкту методичних рекомендацій «Відбір зразків та лабораторна діагностика *Aethina tumida* (Малий вуликовий жук): метод. рекомендації».

Слухали: Максима КАРПУЛЕНКА, старшого наукового співробітника науково-дослідного відділу епізоотології та інфекційних хвороб ДНДІЛДВСЕ, к. вет. н., ст. дослідник, який представив проєкт методичних рекомендацій «Відбір зразків та лабораторна діагностика *Aethina tumida* (Малий вуликовий

жук): метод. рекомендації», розробленого колективом авторів ДНДІЛДВСЕ: Піщанський О.В., Карпуленко М.С., Постоевко В.О., Литвиненко О.П., Алексеєва Г.Б., Уховський В.В., Корнієнко Л.Є., Коваленко В.Л., Кочубей В.М., Сторчак Ю. Г., Ігнатовська М.В., Матвієнко О.В., Київська А.В., Куликова В.В., Яненко У.М.

Малий вуликовий жук, МВЖ (англ. Small hive beetle (SHB), лат. *Aethina tumida*) є паразитом і сапрофітом у сім'ях медоносних бджіл, вперше описаний ентомологом Британського музею природної історії Ендрю Мюрреєм у 1867 р. та віднесений до родини *Coleoptera: Nitidulidae*. *Aethina tumida* – комаха, яка походить з Південної Африки, цикл розвитку якого відбувається в сім'ях медоносних бджіл та ґрунті, рідше – з використанням гнилих фруктів. Дорослі жуки та личинки здатні житись бджолиним розплодом (яйцями, личинками), медом і пилком, що завдає значної шкоди бджільництву. У важких випадках гинуть цілі бджолині сім'ї. Личинки МВЖ є переносниками дріжджів виду *Kodamaea ohmeri*, які забруднюють мед, викликаючи його бродіння. Внаслідок значного зараження відбувається «ослизнення» вулика, що може призвести до загибелі або злітання бджолиних сім'ях. *Aethina tumida* вважається уроженцем Африки, де він не є серйозною проблемою, оскільки африканський підвид медоносної бджоли може ефективно захищатися. На відміну від африканського підвиду європейський підвид бджіл менше здатний на це. Відповідно країни, куди він був інтродукований, зазнають значних економічних втрат. В різних регіонах світу його відмічали в Єгипті у червні 2000 року, в Канаді в 2002, 2006 і 2008–2012 роках і в Австралії в листопаді 2002 року (Neumann, 2008; OIE, 2013). Про його появу в Португалії було повідомлено у 2004 році після імпорту бджіл з Техасу, США. Вжиті санітарні заходи дозволили уникнути поширення жука в цій країні. У вересні 2014 року наявність МВЖ була підтверджена на півдні Італії. Санітарні заходи були вжиті негайно, але в подальшому він поширився по регіонах Калабрії та Сицилії.

У зв'язку з особливістю збудника та небезпекою поширення, МВЖ належить до карантинних хвороб, які регулюються в Європі та на міжнародному рівні (WOAH, 2025) відповідними нормативно-правовими актами для країн, які не входять до ЄС. Інфікування бджіл *Aethina tumida* належить, також до переліку хвороб, про які необхідно повідомляти (нотифікувати) Всесвітній організації охорони здоров'я тварин (WOAH).

Методичні рекомендації призначені для лікарів ветеринарної медицини, фахівців державних лабораторій Держпродспоживслужби, науково-дослідних установ та спеціалістів ветеринарної медицини.

У методичних рекомендаціях описано вимоги щодо відбору зразків та лабораторних досліджень на виявлення *Aethina tumida* бджіл відповідно до вимог європейського законодавства та рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я тварин.

Розроблені методичні рекомендації містять у своєму складі 9 розділів, список використаної літератури, викладені на 28 сторінках комп'ютерного тексту, налічують всю необхідну базу посилань на нормативні та законодавчі

акти. На проєкт методичних рекомендацій «Відбір зразків та лабораторна діагностика *Aethina tumida* (Малий вуликовий жук): метод. рекомендації» надійшло три позитивні рецензії – дві від внутрішніх рецензентів та одного зовнішнього, а саме:

Радзиховського М. Л. – професора кафедри ветеринарної епідеміології та охорони здоров'я тварин НУБіП України, м. Київ, доктора ветеринарних наук, професора;

Галки І. В. – завідувача відділу – керівника агенства Агенства ветеринарних імунобіологічних препаратів ДНДІЛДВСЕ, м. Київ, кандидата ветеринарних наук;

Тарасова О. А. – завідувача лабораторії зоонозних інфекцій та оцінки ризиків Інституту ветеринарної медицини НААН, м. Київ, кандидата ветеринарних наук, старшого наукового співробітника.

Доповідач наголосив, що проєкт методичних рекомендацій було розіслано усім членам секцій для ознайомлення та надання пропозицій і зауважень.

Усі зауваження та пропозиції рецензентів та членів секцій Ради були цілком враховані та виправлені. Цей проєкт методичних рекомендацій був розглянутий та затверджений на засіданні Вченої ради ДНДІЛДВСЕ від 01 вересня 2025 року, протокол № 7.

Максим КАРПУЛЕНКО зазначив, що від членів Ради надходили пропозиції щодо розширення тексту та усунення деяких зауважень, всі пропозиції були враховані в повному обсязі.

Доповідач звернувся до членів секцій Ради з проханням схвалити дані методичні рекомендації.

Доповідач довів, що після схвалення Радою, вони будуть впроваджені у межах Держпродспоживслужби та її територіальних установ, регіональних державних лабораторій Держпродспоживслужби для проведення відбору зразків та лабораторна діагностика *Aethina tumida* (Малий вуликовий жук).

Виступили:

Сергій ЗАХАРІН вніс пропозицію: враховуючи вищезазначене, розроблений проєкт методичних рекомендацій «Відбір зразків та лабораторна діагностика *Aethina tumida* (Малий вуликовий жук): метод. рекомендації» схвалити, рекомендувати до оприлюднення та практичного використання (з урахуванням вимог законодавства).

Інших пропозицій не надходило.

Результати голосування:

«За» – 38 осіб; «Проти» – 0; Утримались – 0.

Ухвалили: методичні рекомендації «Методичні рекомендації. Відбір зразків та лабораторна діагностика *Aethina tumida* (Малий вуликовий жук):

метод. рекомендації» схвалити, рекомендувати до оприлюднення та практичного використання (з урахуванням вимог законодавства).

Питання 5. *Розгляд та затвердження проєкту методичних рекомендацій «Загальні правила роботи у віварії : метод. рекомендації»*

Слухали: Вячеслава КОВАЛЕНКА – головного наукового співробітника науково-дослідного відділу організації наукової та міжнародної роботи ДНДІЛДВСЕ, д. вет. н., професора, який представив проєкт методичних рекомендацій «Загальні правила роботи у віварії : метод. рекомендації», розроблених авторським колективом: Коваленко В.Л., Рудой О.В., Дрожже Ж.М., Романько М.Є, Дедок Л.А., Піщанський О.В.

Методичні рекомендації описують міжнародні вимоги до сучасних лабораторій для запобігання ризикам від інфекційних агентів, що розподіляються на чотири групи патогенності. Групи ризику ВООЗ:1, 2, 3 та 4, де найвища група ризику – 4, на відміну від вітчизняної класифікації, яка також класифікує збудника на чотири групи патогенності, які позначаються римськими цифрами від I до IV, а найвища група – I. Робота з лабораторними тваринами, включаючи утримання їх і проведення експериментальних робіт, вимагає спеціальної підготовки. Матеріали даних методичних рекомендацій розкривають основні вимоги до персоналу та програми підготовки співробітників різних рівнів при роботі у віварію. Вони будуть корисними при створенні нових лабораторій, реорганізації або перебудови вже діючих лабораторій, і відповідають вимогам законодавства будь-якої країни.

Методичні рекомендації призначені для лікарів ветеринарної медицини, фахівців державних лабораторій Держпродспоживслужби, науково-дослідних установ та спеціалістів ветеринарної медицини, слухачам ФПК, ветеринарним і біологічним фахівцям.

У методичних рекомендаціях описано основні правила роботи у віварію із здоровими та зараженими лабораторними тваринами. Вимоги до оцінки ризиків та безпеки за різних ситуацій.

Розроблені методичні рекомендації містять у своєму складі 9 розділів, список використаної літератури, викладені на 33 сторінках комп'ютерного тексту, налічують всю необхідну базу посилань на нормативні та законодавчі акти. На проєкт методичних рекомендацій «Загальні правила роботи у віварії : метод. рекомендації» надійшло три позитивні рецензії, а саме – дві від внутрішніх рецензентів та одного зовнішнього, а саме:

Уховського В. В., доктора ветеринарних наук, професора, Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи;

Радзиховського М. Л., доктора ветеринарних наук, професора, професора кафедри ветеринарної епідеміології та охорони здоров'я тварин Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Кухтина М. Д., доктора ветеринарних наук, професора, Тернопільська дослідна станція ІВМ НААН України.

Доповідач наголосив, що проєкт методичних рекомендацій було розіслано усім членам секцій для ознайомлення та надання пропозицій і зауважень.

Усі зауваження та пропозиції рецензентів та членів секцій Ради були цілком враховані та виправлені. Цей проєкт методичних рекомендацій був розглянутий та затверджений на засіданні Вченої ради ДНДІЛДВСЕ від 01 вересня 2025 року, протокол № 7.

Вячеслав КОВАЛЕНКО звернувся до членів секцій «Безпечність харчових продуктів» та «Ветеринарна медицина» Ради з проханням схвалити дані методичні рекомендації.

Доповідач довів, що після схвалення Радою, вони будуть впроваджені у межах Держпродспоживслужби та її територіальних установ, регіональних державних лабораторій Держпродспоживслужби для дотримання правил правила роботи у віварії.

Виступили:

Сергій ЗАХАРІН вніс пропозицію: враховуючи вищезазначене, розроблений проєкт методичних рекомендацій «Загальні правила роботи у віварії : метод. рекомендації» схвалити, рекомендувати до оприлюднення та практичного використання (з урахуванням вимог законодавства).

Інших пропозицій не надходило.

Результати голосування:

«За» – 38 осіб; «Проти» – 0; Утримались – 0.

Ухвалили: методичні рекомендації «Загальні правила роботи у віварії : метод. рекомендації» схвалити, рекомендувати до оприлюднення та практичного використання (з урахуванням вимог законодавства).

***Питання 6.** Розгляд та затвердження проєкту методичних рекомендацій «Методи ентомологічного аналізу під час проведення фітосанітарної експертизи».*

Сергій ЗАХАРІН зазначив, що розвиток Міжнародних торговельних відносин України з багатьма країнами світу створює потенційну небезпеку поширення регульованих шкідливих організмів, які за наявності рослин-живителів та сприятливих погодно-кліматичних умов можуть акліматизуватися, що може завдати суттєвої шкоди сільськогосподарській галузі та призвести до значних економічних збитків.

Методичні рекомендації призначені для здійснення фітосанітарної експертизи (аналізів) відповідно до вимог Закону України «Про карантин рослин» та на виконання фітосанітарних вимог країн-імпортерів, з метою

контролю шкідників (комах та кліщів) в об'єктах регулювання. Для впровадження єдиного підходу до здійснення фітосанітарної експертизи (аналізу) об'єктів регулювання в державних фітосанітарних випробувальних лабораторіях, які акредитовано відповідно до вимог ДСТУ EN ISO/IEC 17025 «Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій» з урахуванням національних, регіональних або міжнародних стандартів та нормативних документів.

Розроблені методичні рекомендації містять у своєму складі 13 розділів, 4 Додатка, список використаної літератури, викладені на 63 сторінках комп'ютерного тексту, налічують всю необхідну базу посилань на нормативні та законодавчі акти. На проєкт методичних рекомендацій «Методика випробування. Методи ентомологічного аналізу під час проведення фітосанітарної експертизи : метод. рекомендації» надійшло п'ять позитивних рецензій, а саме від:

Долі М.М., доктора сільськогосподарських наук, професора, завідувача кафедри ентомології, інтегрованого захисту та карантину рослин НУБІП України, академіка НААН України;

Косиловича Г.О., кандидата біологічних наук, доцента кафедри генетики, селекції та захисту рослин Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького;

Лихочвор В.В., професора кафедри технологій у рослинництві Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, член кореспондента НААНУ;

Овчіннікової О.П., кандидата біологічних наук, доцента кафедри генетики, селекції та захисту рослин Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького;

Сухомліна К.Б., доктора біологічних наук, професора, завідувач кафедри зоології Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Сергій ЗАХАРІН наголосив, що проєкт методичних рекомендацій було розіслано усім членам секцій для ознайомлення та надання пропозицій і зауважень. Усі зауваження та пропозиції рецензентів та членів секцій Ради були цілком враховані та виправлені. Він звернувся до членів секцій Ради з проханням схвалити дані методичні рекомендації.

Зауважив, що після схвалення Радою, вони будуть впроваджені у межах Держпродспоживслужби та її територіальних установ, регіональних державних фітосанітарних лабораторій Держпродспоживслужби для впровадження методів ентомологічного аналізу під час проведення фітосанітарної експертизи.

Сергій ЗАХАРІН вніс пропозицію: враховуючи вищезазначене, розроблений проєкт методичних рекомендацій «Методи ентомологічного аналізу під час проведення фітосанітарної експертизи» схвалити, рекомендувати до оприлюднення та практичного використання (з урахуванням вимог законодавства).

Інших пропозицій не надходило.

Результати голосування:

«За» – 38 осіб; «Проти» – 0; Утримались – 0.

Ухвалили: методичні рекомендації «Методи ентомологічного аналізу під час проведення фітосанітарної експертизи» схвалити, рекомендувати до оприлюднення та практичного використання (з урахуванням вимог законодавства).

Питання 7. Різне.

Слухали: Сергій ЗАХАРІН спитав, чи є у когось бажання виступити, можливо є пропозиції та запитання?

Голова Ради подякував усім розробникам проєктів методичних рекомендацій, які сьогодні схвалено, та присутнім за небайдужість, прийняття позитивних рішень та проведену плідну роботу. Висловив сподівання, що секції Ради й надалі будуть співпрацювати з профільними фахівцями у відповідних сферах ветеринарної медицини та безпечності харчових продуктів з метою досягнення кращих результатів під час створення та розроблення нормативно-методичних матеріалів, що надасть можливість центральному апарату Держпродспоживслужби їх ефективно впроваджувати.

Сергій ЗАХАРІН висловив вдячність працівникам ДНДІЛДВСЕ, які приймали участь в доопрацюванні та рецензуванні розглянутих методичних рекомендацій, та науковцям і представникам інших інституцій, що сьогодні присутні та сприяють подальшому впровадженню схвалених методичних документів. Проведена колосальна дослідно-пошукова та інформаційно-аналітична робота, поглиблено вивчення відповідних стандартів ЄС, опрацьовано досвід провідних країн. Жодних суттєвих зауважень від членів Ради не надійшло, і члени секції схвалили всі подані документи.

Як і раніше, Рада відкрита до співпраці і закликає до співробітництва всіх небайдужих. Всім дякуємо за увагу!

Голова Ради

Сергій ЗАХАРІН

Вчений секретар Ради

Лія СУЛЕЙМАНОВА